

Wyższa Szkoła Umiejętności Pedagogicznych i Zarządzania w Rykach
Higher School of Pedagogy and Management Skills in Ryki

MARIUSZ KORCZYŃSKI

*The hierarchy of values of the students living
in the Polish-Ukrainian borderland*

Hierarchia wartości studentów pogranicza polsko-ukraińskiego

W naukach społecznych słowo „wartość” zwykle odnosi się do tego, co człowiek świadomie lub nieświadomie ceni, do czego wytrwale dąży (W. Szewczyk, 1998). Zatem, wartości są, świadomym wyobrażeniem tego, co jest godne pożądania, na zdobyciu, czego człowiekowi najbardziej zależy z uwagi na zaspokojenie jego potrzeb. Wartością są, więc te zdarzenia, które człowiek uznaje za cenne, jak i to, co może stanowić normę, wzór zachowań, czyli regułę, jak człowiek powinien lub nie powinien postępować (por. J. Homplewicz, 1996; K. Denek, 1999; M. Gołaszewska, 1994).

W taki sposób pojęte wartości są zarówno zinternalizowanymi standardami zachowań, wykształconymi w procesie wychowania, jak i normami postępowania, a zarazem celami, do których człowiek dąży.

Mimo, że w literaturze przedmiotu znajduje się wiele określeń i definicji wartości, to większość z nich ujmuje je jako pojęcia i przekonania o pożądanych stanach docelowych lub zachowaniach, które wykraczają poza specyficzne sytuacje, kierują wyborami i oceną zachowań i zdarzeń oraz są uporządkowane według względnej ważności (por. M. Rokeach, 1973; za: B. Wojciszke, 2002, s. 178).

Prezentowane badania oparte zostały na koncepcji M. Rokeach (1973), według którego, liczba wartości uważanych za ważne i cenionych przez człowieka jest niewielka, zalicza do nich głównie:

- wartości ostateczne – najważniejsze, ponad instytucjonalne cele ludzkiego życia;
- wartości instrumentalne – ogólne sposoby postępowania.

Wartości uznawane w danym społeczeństwie tworzą pewien system, czyli zgodny układ elementów, zbiór tworzący pewną całość uwarunkowaną stałym, logicznym uporządkowaniem jego części składowych; koncepcja takiej całości jest to zbiór tez, twierdzeń wiążących się w pewną całość, system standardów, służących ocenie moralnej postępowania, które nazywamy systemem wartości (J. Tokarski, 1980). Natomiast M. Rokeach (1973) uważa, że „system wartości jest trwałą organizacją przekonań o preferowanych sposobach postępowania lub ostatecznych stanach egzystencji, uporządkowanych według względnej ważności” (s. 5).

Zatem za cel badań przyjęto próbę ustalenia systemu wartości studentów pogranicza polsko-ukraińskiego.

MATERIAŁ I METODA

Ogółem populację osób badanych stanowiło 49,75 % studentów polskich i 50,25 % studentów ukraińskich. Średnia wieku badanych studentów narodowości polskiej wynosi 24,3 lata, natomiast studentów ukraińskich 20,8 lat. Różnica jest głównie wynikiem wcześniejszego podejmowania studiów przez studentów ukraińskich. Tak, więc są to osoby młode, ale posiadające już pewne doświadczenie życiowe.

Większość osób badanych, to kobiety (54,27 %) z czego 30,15 % to studentki polskie, a 24,12 % studentki ukraińskie. Mężczyźni stanowią 45,47 % ogółu osób badanych, w tym 19,60 % to studenci

polscy, a 26,13 % ukraińscy. Badani mieszkają głównie w mieście - 63,31 %, pozostali 36,69 % na wsi. Większość studentów polskich wskazuje jako miejsce zamieszkania wieś – 29,65 %, prawie czterokrotnie więcej niż studenci ukraińscy – 7,04 %. Natomiast prawie dwukrotnie mniej badanych studentów polskich mieszka w mieście (20,10 %) niż studentów ukraińskich (43,21 %). Najwięcej spośród osób badanych deklaruje pochodzenia społeczne robotnicze – 56,79 %, w tym 27,14 % studenci polscy, a 29,65 % studenci ukraińscy. Największa różnica w deklaracji pochodzenia społecznego występuje w przypadku pochodzenia chłopskiego. Studenci polscy wskazują to pochodzenie w 16,08 %, a studenci ukraińscy 3,02 %. Dość duży odsetek badanych studentów ukraińskich (7,03 %) przyznaje się do pochodzenia robotniczo-chłopskiego, przy 0,50 % deklaracji ze strony studentów polskich. Warunki materialne, w jakich żyją badani w opinii zdecydowanej większości (77,38 %) są dobre. Składa się na to 42,71 % deklaracji studentów ukraińskich i 34,67 % deklaracji studentów polskich.

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego oraz technikę ankietową. Natomiast narzędzia badawcze, które wykorzystano, to:

1. „Skala Wartości” M. Rokeacha w adaptacji P. Brzozowskiego (1989) celem określenia systemu wartości osób badanych.
2. Kwestionariusz „Dane demograficzno-społeczne”, własnej konstrukcji.

Badaniami objęto 151 studentów Międzyregionalnej Akademii Zarządzania Personalem (MAZP) z siedzibą w Łucku oraz 149 studentów Wyższej Szkoły Umiejętności Pedagogicznych i Zarządzania z siedzibą w Rykach. Przeprowadzono je na przełomie marca i kwietnia 2004 roku.

Uzyskane wyniki badań poddano analizie statystycznej z wykorzystaniem programu STATISTICA i zobrazowano je w formie tabel oraz wykresów ramkowych.

WYNIKI I ICH INTERPRETACJA

Porównanie uzyskanych wyników za pomocą Skali Wartości (SW) M. Rokeacha w adaptacji P. Brzozowskiego, badanych osób narodowości polskiej i ukraińskiej dokonano z wykorzystaniem testu U Manna Whitney'a dla prób niezależnych. Dzięki temu uzyskano porównanie wartości ostatecznych, a następnie wartości instrumentalnych osób badanych. Uzyskane wyniki przedstawiono w poniższych tabelach.

Tab. 1. Skal wartości ostatecznych – porównanie grup według narodowości

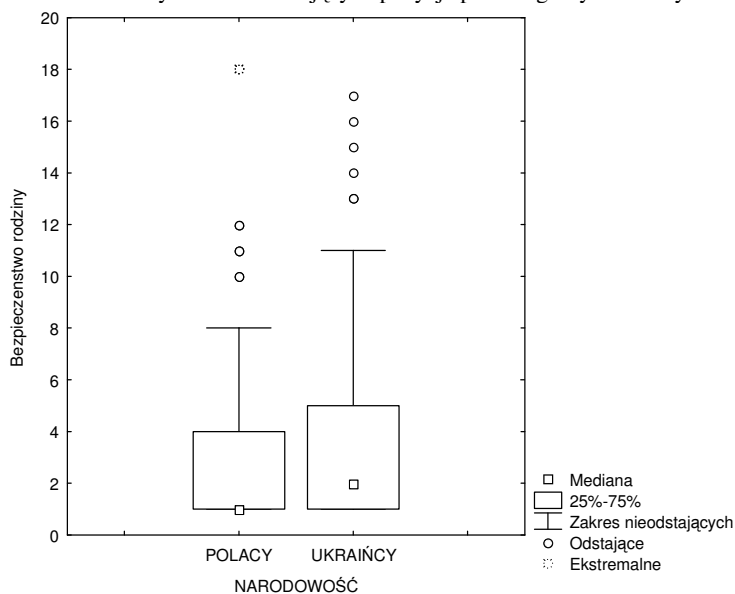
zmienna	Grupa		Porównanie	
	Suma rang Polaków	Suma rang Ukraińców	Z	p
Bezpieczeństwo narodowe	9320,50	10182,50	-1,205	0,229
Bezpieczeństwo rodziny	8916,50	10983,50	-2,532	0,015
Dojrzała miłość	9584,50	10315,50	-0,778	0,437
Dostatnie życie	12423,00	7278,00	6,396	0,000
Mądrość	9622,50	10277,50	-0,685	0,494
Poczucie dokonania	10109,50	9591,50	0,644	0,520
Poczucie własnej godności	10110,50	9789,50	0,519	0,604
Pokój na świecie	10173,00	9727,00	0,673	0,501
Prawdziwa przyjaźń	10239,50	9660,50	0,838	0,403
Przyjemność	9376,50	10523,50	-1,292	0,197
Równowaga wewnętrzna	9039,00	10861,00	-2,123	0,034
Równość	9289,50	10610,50	-1,506	0,132
Szczęście	10537,00	9363,00	1,574	0,116
Świat piękna	9829,50	10070,50	-0,176	0,862
Uznanie społeczne	11219,00	8681,00	3,258	0,001
Wolność	9270,50	10629,50	-1,553	0,121
Zbawienie	8121,50	11778,50	-4,391	0,000
Życie pełne wrażeń	11643,00	8257,00	4,315	0,000

Z uzyskanych danych zawartych w tabeli 5 wynika, że w sześciu na osiemnaście skal systemu wartości ostatecznych wystąpiła różnica w ocenie poszczególnych wartości przez osoby badane na poziomie istotnym statystycznie. Oznacza to, że badani zdecydowanie różnie oceniają poszczególne wartości, w których wystąpiła ta różnica. Należą do nich następujące wartości:

- bezpieczeństwo rodziny $p < 0,015$,
- dostatnie życie $p < 0,000$,
- równowaga wewnętrzna $p < 0,034$,
- uznanie społeczne $p < 0,001$,
- zbawienie $p < 0,000$,
- życie pełne wrażeń $p < 0,000$.

W pozostałych przypadkach różnice są nieistotne.

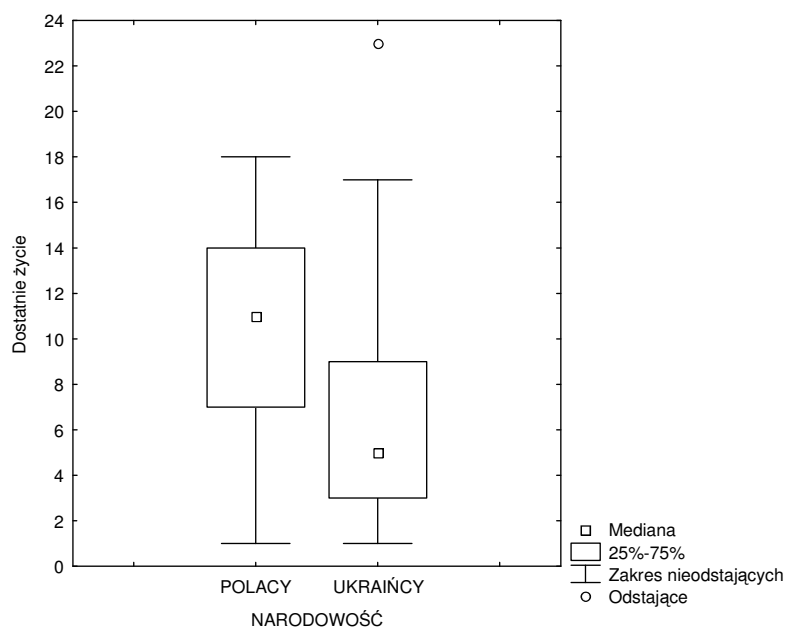
Celem dalszej analizy poszczególnych istotnych statystycznie przypadków, zachodzące różnice przedstawiono w formie wykresów obrazujących pozycje poszczególnych kwartyli.

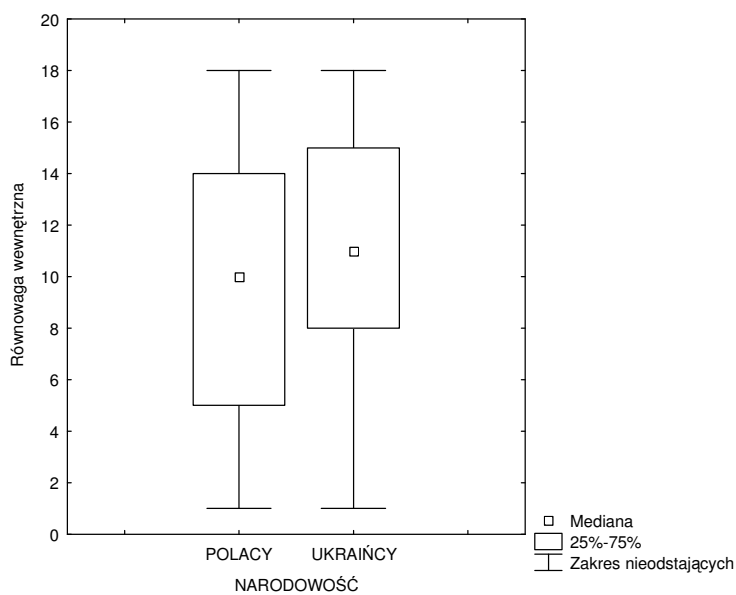
Wykres 1 (ramkowy). Wartość – bezpieczeństwo rodziny w ocenie osób badanych

Oceniana wartość bezpieczeństwa rodziny rozumiane jako troska o najbliższych, wyżej zostało ocenione przez większość badanych osób narodowości polskiej. Około 75 % spośród tych osób nadało tej wartości rangi mieszczące się w przedziale od 1 do 4, w tym przeszło 50 % to rangi najwyższe, bowiem mediana znajduje się w pozycji pierwszej rangi. Pozostałe osoby badane wartość bezpieczeństwa rodziny oceniali w zakresie 4-8 rangi. Zauważyć również można pojedyncze przypadki wyników odstających i wynik ekstremalny (18 rangi). W przypadku osób badanych narodowości ukraińskiej 75 % osób badanych oceniło tę wartość również wysoko, w przedziale od 1 do 5 rangi przy medianie w pozycji 2 rangi, podobnie w przypadku pozostałych 25 % osób badanych ocena dotycząca analizowanej wartości mieści się w szerszym przedziale od 5 do 11 rangi.

Dostatnie życie rozumiane głównie jako dobrobyt, wyżej cenią sobie badane osoby narodowości ukraińskiej, bowiem pozycja poszczególnych kwartyli przedstawiona na wykresie dotyczącym rozkładu wyników badanych Ukraińców jest zdecydowanie niższa od grupy podobnych miar dotyczących osób badanych narodowości polskiej. Pozycja mediany wskazuje, że 50 % osób badanych obu grup nadało tej wartości rangę od 1 do 5 w przypadku Ukraińców, i 1 do 7 w przypadku badanych Polaków. Ponadto pozycja kwartyli trzeciego w przypadku badanych Ukraińców jest zdecydowanie niższa od pozycji mediany wyników osób narodowości polskiej. Świadczy to o tym, że przeszło 75 % badanych Ukraińców uzyskało wyniki w takim samym przedziale, co 50 % badanych Polaków tj. od 1 do 11 rangi.

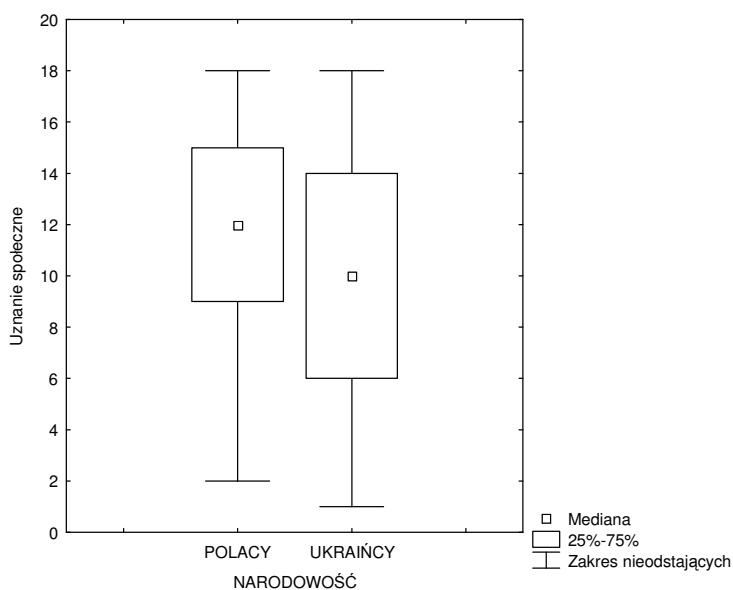

Wykres 2 (ramkowy). Wartość – dostatnie życie w ocenie osób badanych

Wykres 3 (ramkowy). Wartość – równowaga wewnętrzna w ocenie osób badanych

Analiza powyższego wykresu wskazuje, że wartość – równowaga wewnętrzna rozumiana jako brak wewnętrznych konfliktów wyżej jest ceniona przez osoby badane narodowości polskiej. Zdecydowana większość ich wyników mieści się w przedziale od 1 do 14 rangi, w tym około 50 % w przedziale 5 – 14 rangi. Natomiast badane osoby narodowości ukraińskiej w 50 % przypadków nadały ocenianej wartości rangi w przedziale od 8 do 15. Przy czym w przedziale rang od 1 do 8 jest ich zdecydowanie mniej od deklaracji badanych Polaków.

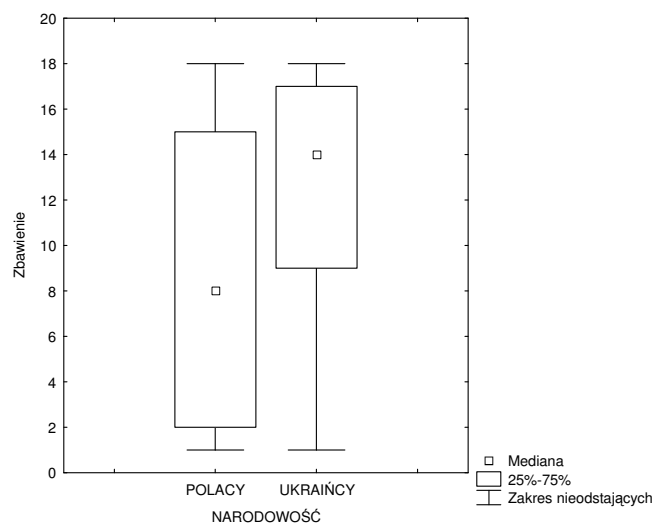

Wykres 4 (ramkowy). Wartość – uznanie społeczne w ocenie osób badanych

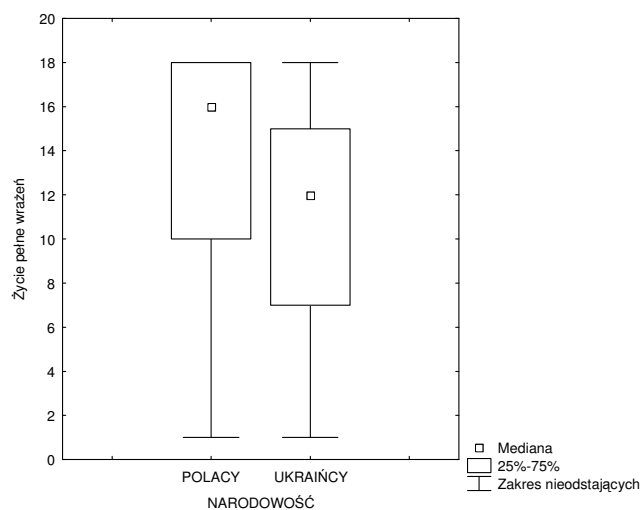
Uznanie społeczne rozumiane jako poważanie, podziw wyżej zostało ocenione przez badanych pochodzenia ukraińskiego. Bowiern zarówno pozycja mediany jak i pozycje pozostałych kwartyli w przypadku badanych Ukraińców są niższe od podobnych miar Polaków. W związku z powyższym można stwierdzić, że 25 % badanych osób narodowości polskiej nadało prawie takie same rangi, co 50 % badanych Ukraińców, które mieszczą się w zakresie rang wysokich od 1 do 9. Również niższe rangi zawiera przedział rang znajdujący się pomiędzy pozycją kwartyli pierwszego a pozycją kwartyli trzeciego w przypadku badanych Ukraińców w porównaniu do badanych Polaków, w którym znajduje się 50 % wyników danej grupy badawczej. I tak w przypadku Polaków jest to przedział od 9 do 15 rangi, a w przypadku Ukraińców od 6 do 14 rangi.

Analizowana wartość zbawienie rozumiana jako zbawienie duszy, wieczne życie znalazła zdecydowanie wyższe uznanie w ocenach osób badanych narodowości polskiej niż ukraińskiej. Świadczy o tym między innymi rozmieszczenie mediany w pozycji 8 rangi przy 14 w przypadku badanych osób narodowości ukraińskiej oraz pozycji kwartyli pierwszego i trzeciego badanych osób. Badani Polacy w 50 % swoich deklaracji nadali analizowanej wartości wysokie rangi w przedziale od 1 do 8, natomiast badani Ukraińcy w przedziale 1 do 14 przy czym zakres od 1 do 8 rangi wystąpił tylko w przypadku około 20 % badanych Ukraińców.

Życie pełne wrażeń rozumiane jako aktywne, podniecające zdecydowanie wyższe uznanie uzyskało w ocenie badanych osób narodowości ukraińskiej. Bowiern porównanie rozmieszczenia mediany wypada na korzyść badanych Ukraińców – 12 ranga przy 16 randze mediany po stronie badanych Polaków. Pozycja kwartyli pierwszego i trzeciego jest wyższa od podobnych miar grupy osób narodowości ukraińskiej. W przypadku badanych Ukraińców pozycja kwartyli pierwszego wynosi 7 a trzeciego 15, gdy w przypadku badanych Polaków odpowiednio 10 i 18. Zatem 50 % badanych Ukraińców oceniło tę wartość w przedziale od 1 do 12 rangi, a 50 % badanych Polaków nadało tej wartości rangi w przedziale od 1 do 16. Pozostałe 50 % badanych Polaków bardzo nisko oceniało analizowaną wartość w przedziale 16-18 rangi, gdy ten wynik deklarowało tylko około 20 % badanych Ukraińców.

Wykres 5 (ramkowy). Wartość – zbawienie w ocenie osób badanych

Wykres 6 (ramkowy). Wartość – życie pełne wrażeń w ocenie osób badanych

Tab. 2. Skala wartości instrumentalnych – porównanie grup według narodowości

zmienna	Grupa		Porównanie	
	Suma rang Polaków	Suma rang Ukraińców	Z	p
Ambitny	9314,00	10586,00	-1,442	0,149
Czysty	9689,00	10211,00	-0,519	0,603
Intelektualista	10884,00	9016,00	2,422	0,015
Kochający	9452,00	10448,00	-1,102	0,270
Logiczny	11677,50	8222,50	4,375	0,000
Niezależny	11628,00	8272,00	4,254	0,000
Obdarzony wyobraźnią	10181,00	9719,00	0,691	0,489
Odpowiedzialny	9322,00	10578,00	-1,422	0,154
Odważny	10579,00	9321,00	1,671	0,094
Opanowany	8649,50	11250,50	-3,078	0,002
O szerokich horyzontach	10338,00	9562,00	1,078	0,280

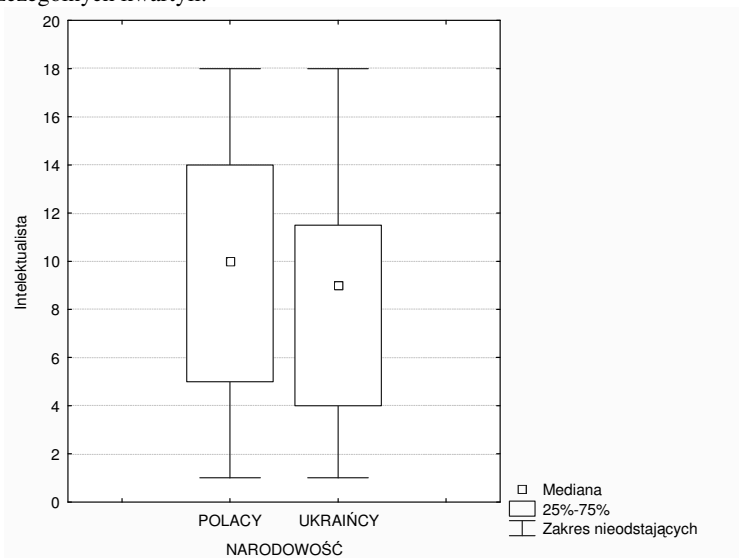
Pogodny	9568,00	10332,00	-0,817	0,413
Pomocny	9770,00	10130,00	-0,320	0,748
Posłuszny	10241,00	9659,00	0,839	0,401
Uczciwy	8637,00	11263,00	-3,109	0,001
Uprzejmy	9159,50	10740,50	-1,822	0,068
Uzdolniony	10867,50	9032,50	2,381	0,017
Wybaczający	8193,50	11706,50	-4,201	0,000

Z uzyskanych danych liczbowych, prezentowanych w tabeli 6 wynika, że narodowość w siedmiu na osiemnaście przypadkach różnicuje grupy badane pod względem ich oceny poszczególnych wartości wchodzących w skład skali wartości instrumentalnych, na poziomie istotnym statystycznie dla $p < 0,05$. Należą do nich następujące wartości:

- intelektualista $p < 0,015$,
- logiczny $p < 0,000$,
- niezależny $p < 0,000$,
- opanowany $p < 0,002$,
- uczciwy $p < 0,001$,
- uzdolniony $p < 0,017$,
- wybaczający $p < 0,000$.

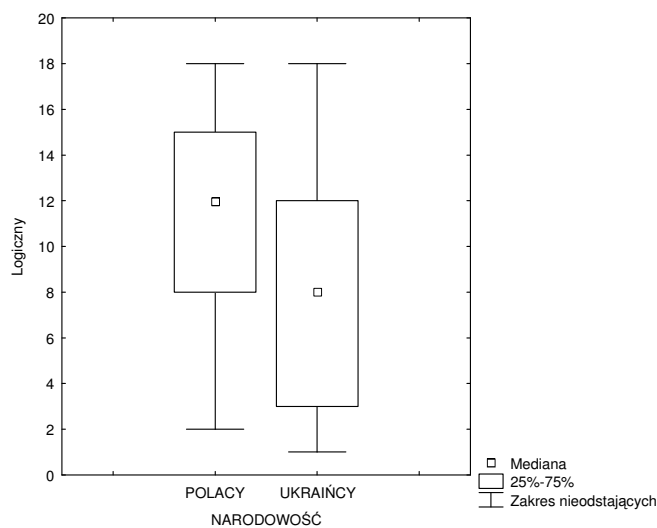
W pozostałych przypadkach różnice istotne nie wysypują, zatem można przyjąć, że są one przypadkowe.

Szczegółową analizę przeprowadzono z wykorzystaniem wykresów ramkowych obrazujących rozkład poszczególnych kwartyli.

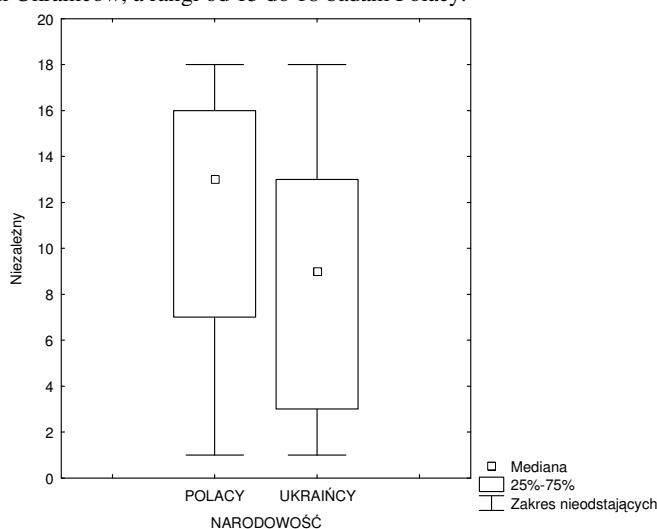
Wykres 7 (ramkowy). Wartość – intelektualista w ocenie osób badanych

Wartość intelektualista w ocenie badanych osób narodowości ukraińskiej uzyskał wyższą ocenę. Bowiem zarówno pozycja mediany oraz kwartyla pierwszego i trzeciego jest niższa niż w przypadku badanych osób narodowości polskiej. I tak, po 25 % badanych Ukraińców nadało badanej wartości rangi od 1 do 4 i od 11,5 do 18, a badanych Polaków od 1 do 5 i od 14 do 18. Pozostali badani (50 %) Ukraińcy ocenili analizowaną wartość w przedziale od 4 do 11 rangi, a badani Polacy od 5 do 14 rangi.

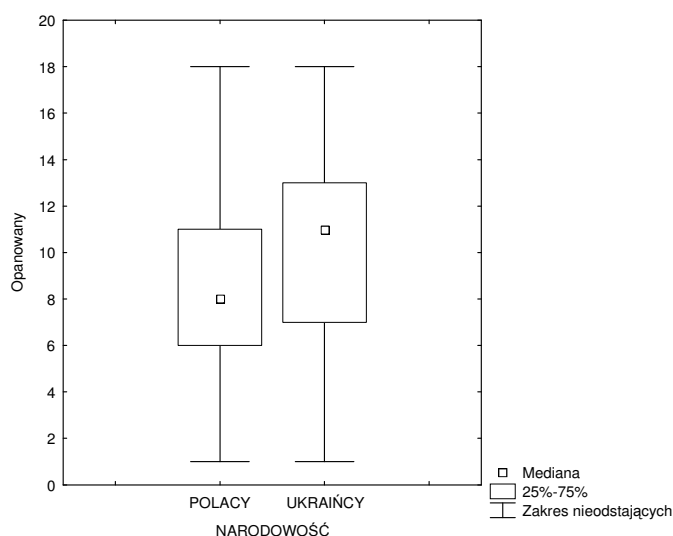
Wykres 8 (ramkowy). Wartość – logiczny w ocenie osób badanych

Analiza powyższego wykresu wskazuje, że wartość logiczny rozumiana jako konsekwentny, rozumny zdecydowanie wyżej oceniają badane osoby narodowości ukraińskiej. Bowiem 50 % tych osób nadało tej wartości rangę od 1 do 8, z czego połowa rangę 1-3. Natomiast 50 % badanych Polaków oceniło tę wartość w przedziale od 2 do 12 rangi, z czego 25 % od 2 do 8 rangi. Podobnie sytuacja ma się odnośnie górnych wartości rang czyli niskiej ocenie. Rangi od 12 do 18 ocenianej wartości nadało 25 % badanych Ukraińców, a rangi od 15 do 18 badani Polacy.

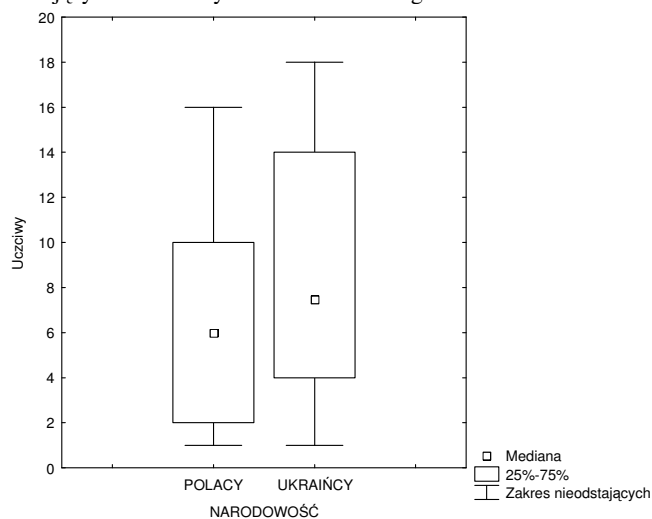
Wykres 9 (ramkowy). Wartość – niezależny w ocenie osób badanych

Wartość niezależny rozumiana jako samodzielny, nie podporządkowany nikomu została zdecydowanie wyżej oceniona przez osoby badane narodowości ukraińskiej. Zarówno pozycja mediany jak i pozycje pozostałych kwartyli świadczą na ich korzyść. W 50 % przypadków badanych Ukraińców ocenia tę wartość jako wyżną nadając jej rangę od 1 do 9, natomiast 50 % badanych Polaków wartości tej nadaje rangę w szerszym przedziale od 1 do 13 rang, a pozostałe 50 % od 13 do 18 rangi. W przypadku zaś Ukraińców ten przedział wyników uzyskało tylko 25 % badanych. Pozostali nadali rangi od 11 do 13.

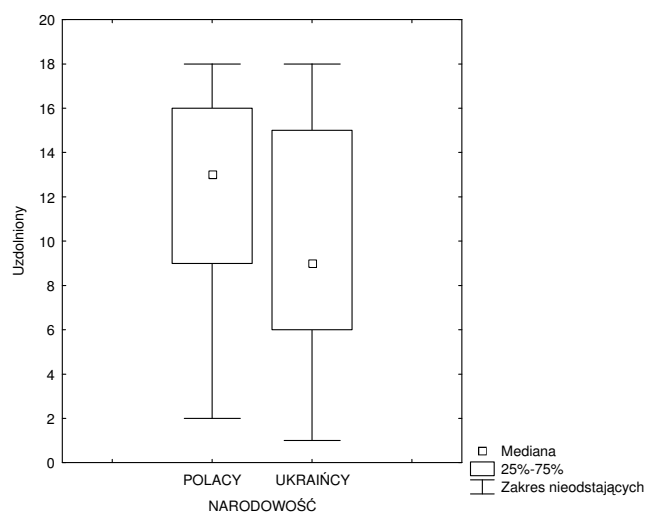
Wykres 10 (ramkowy). Wartość – opanowany w ocenie osób badanych

Analizowany rozkład odpowiedzi przedstawiony na wykresie 11 wskazuje, że to badani Polacy zdecydowanie wyżej cenią sobie pojęcie opanowany niż badani narodowości ukraińskiej. Bowiem połowa wszystkich badanych Polaków oceniła tę wartość w przedziale od 1 do 8 rangi, a ta sama ilość Ukraińców nadała tej wartości rangi od 1 do 11. Ponadto 75 % badanych studentów polskich osiągnęło wynik odpowiadający 50 % badanych koleżanek i kolegów ukraińskich.

Wykres 11 (ramkowy). Wartość –uczciwy w ocenie osób badanych

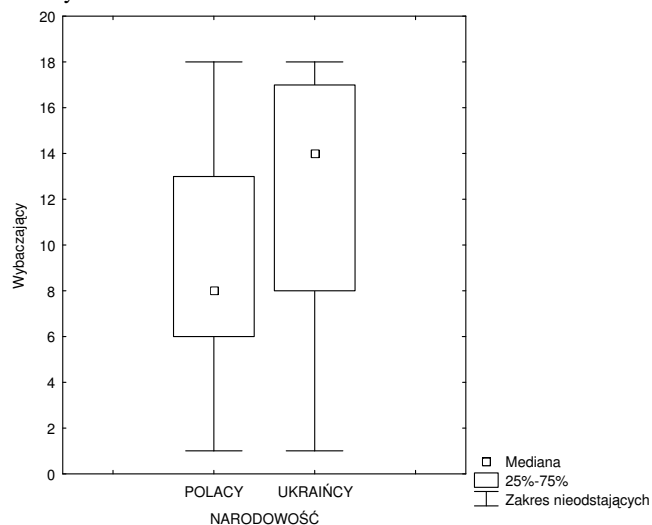
Ocena wartość uczciwy rozumiana jako niezdolny do oszustw różnicuje badane grupy osób na poziomie istotnym statystycznie. Wyżej tę wartość oceniają badane osoby narodowości polskiej. Świadczy o tym pozycja poszczególnych kwartyli. Mediana po stronie Polaków znajduje się na pozycji 6 rangi, a w przypadku badanych Ukraińców 7,5 rangi. Zatem 50 % badanych Polaków oceniło tę wartość nadając jej rangi w przedziale od 1 do 6, a 50 % badanych Ukraińców w przedziale od 1 do 7,5 rangi. Ponadto połowa badanych Polaków zadeklarowała rangi od, 2 do 10, gdy ta sama ilość badanych Ukraińców rangi w przedziale od 4 do 14. Najniższe wyniki 25 % badanych Polaków mieszczą się w przedziale 10 do 16 rangi natomiast badanych Ukraińców od 14 do 18 rangi.

Wykres 12 (ramkowy). Wartość – uzdolniony w ocenie osób badanych

Podobnie jak w przypadku poprzednim wartość uzdolniony różnicuje na poziomie istotnym statystycznie badane grupy osób. Z tym, że w tym przypadku na korzyść osób narodowości ukraińskiej. Przemawia za tym rozkład przedstawionych na wykresie kwartyli.

Zdecydowanie niższe rangi analizowanej wartości przyznało 50 % badanych Ukraińców to jest od, 1 do 9, gdy ta sama ilość badanych Polaków oceniała w przedziale od, 2 do 13, rangi. Ponadto, pozycja kwartyna pierwszego w przypadku badanych Polaków jest równa medianie badanych Ukraińców. Zatem 25 % badanych Polaków nadawało rangi w prawie takim samym przedziale wyników jak połowa populacji badanych Ukraińców.

Wykres 13 (ramkowy). Wartość – wybaczający w ocenie osób badanych

Narodowość grup osób badanych wyraźnie różnicuje badane osoby w poziomie oceny wartości wybaczający. Badane osoby narodowości polskiej zdecydowanie wyżej oceniają te wartości nadając jej wyższe rangi. Bowiem 50 % badanych Polaków nadało tej wartości rangi mieszczące się w przedziale od, 1 do 8, a 50 % badanych Ukraińców w przedziale od 1 do 14. Ponadto pozycja kwartyli pierwszego w przypadku badanych Ukraińców jest równa pozycji mediany badanych Polaków, a pozycja trzeciego kwartyli jest niewiele mniejsza od pozycji mediany grupy osób badanych Ukraińców.

WNIOSKI

Celem badań była próba ustalenia systemu wartości mieszkańców pogranicza polsko-ukraińskiego. Analiza wyników badań wskazuje, że narodowość osób badanych różnicuje poszczególne wartości wchodzących w skład systemu wartości ostatecznych jak i instrumentalnych. W prawie jednej trzeciej przypadków powyższych systemów różnicuje ona ocenę osób badanych na poziomie istotnym statystycznie, i tak:

- Wartości ostateczne w ocenie osób badanych wykazują istotne różnice w zakresie następujących przypadków: bezpieczeństwo rodziny, dostatnie życie, równowaga wewnętrzna, uznanie społeczne, zbawienie, życie pełne wrażeń. Badani Polacy wyżej cenią sobie takie wartości jak: bezpieczeństwo rodziny, równowaga wewnętrzna, zbawienie. Natomiast badani Ukraińcy: dostatnie życie, uznanie społeczne, życie pełne wrażeń.
- Wartości instrumentalne różnicują na poziomie istotnym statystycznie następujące wartości: intelektualista, logiczny, niezależny, opanowany, uczciwy, uzdolniony oraz wybaczący. Wyżej ceniłymi wartościami przez badanych Polaków są: opanowany, uczciwy, wybaczący. Natomiast badani Ukraińcy wyżej cenią: intelektualny, logiczny, niezależny, uzdolniony.

W pozostałych przypadkach poszczególnych wartości systemu wartości ostatecznych i wartości instrumentalnych różnice, są nieznaczne, przypadkowe.

PIŚMIENNICTWO

1. Brzozowski P.: Skala wartości /SW/. Polska adaptacja Value Survey M. Rokeacha. Warszawa 1989.
2. Denek K.: Aksjologiczny aspekt edukacji. Toruń 1999.
3. Garewicz-Buczyńska H.: Uczucia i rozum w świetle wartości. Wrocław 1975.
4. Gołaszewska M.: Fascynacja złem. Eseje z teorii wartości. Warszawa –Kraków 1994.
5. Homplewicz J.: Etyka pedagogiczna. Warszawa 1996.
6. Olechnicki K., Załęcki P.: Słownik socjologiczny. Toruń 2000.
7. Szewczyk W.: Kim jest człowiek? Zarys antropologii filozoficznej. Tarnów 1998.
8. Rokeach M.: The nature of human values. New York 1973.
9. Tokarski J.: Słownik wyrazów obcych. Warszawa 1980.
10. Wojciszke B.: Człowiek wśród ludzi. Zarys psychologii społecznej. Warszawa 2002.

STRESZCZENIE

Wartości odgrywają w naszym życiu rolę szczególną. Istnienie człowieka nie jest możliwe w świecie pozbawionym wartości, aksjologicznie pustym. Człowiek, aby stać się sobą, potrzebuje pozytywnie wypełnionego świata (H. Garewicz-Buczyńska, 1975). W swoim codziennym działaniu dokonuje ocen i wydaje sądy wartościujące, tj. formułuje własny stosunku aprobujący lub dezaprobuje stan rzeczy, zjawiska, procesy, obiekty lub zachowania według określonych kryteriów oraz wyznacza im miejsce w swojej własnej hierarchii wartości (por. K. Olechnicki, P. Załęcki, 2000). Przeprowadzone badanie miały na celu ustalić hierarchię wartości studentów polskich i ukraińskich. Opierając się na koncepcji systemu wartości M. Rokeacha (1973) oraz wykorzystując narzędzie badawcze jego autorstwa w adaptacji P. Brzozowskiego (1989) dokonano porównania systemów wartości studentów polskich i ukraińskich studiujących w obszarach przygranicznych.

SUMMARY

The value systems play an important role in our living. A human being could not exist in a world deprived of values, axiologically empty. Each person, to become what she or he is, needs a positively filled world surrounding her or him (H. Garewicz-Buczyńska, 1975). In everyday existence we do value things as well as judge them on the basis of the predefined criteria, thus creating our attitude, either approving or disapproving towards what we see, experience or towards other people's reactions, allocating that in our unique hierarchy of values (por. K. Olechnicki, P. Załęcki, 2000). The empirical studies described here were run in attempt to define the hierarchies of values of the Polish and Ukrainian students. Based on the M. Rokeach's conception of the nature of human values (1973) and applying the M. Rokeach's Value Survey adapted by P. Brzozowski (1989) the comparison has been made of the value systems of the Polish and Ukrainian students from the Polish-Ukrainian borderland.